

29.5.2002

723/4/02

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Tarkastaja Kristian Holman

POLIISIN AMMATTINIMIKKEEN KÄYTTÄMINEN YKSITYISASIASSA

1 KANTELU

A arvostelee --- eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa Koillis-Savon kihlakunnan poliisilaitoksen rikosylikonstaapelin B:n menettelyä. A katsoo, että B on syyllistynyt virka-asemansa väärinkäyttöön käyttäessään virkanimikettään perintöasiaa hoitaessaan. Perintöasian hoito perustuu B:n asemaan suvun jäsenenä, ja on näin ollen A:n mukaan siviiliasia.

Lisäksi A katsoo, että B on syyllistynyt kiristykseen lähettäessään A:n aviomiehelle kirjeen, jossa hän on kehottanut tätä maksamaan vahingonkorvauksia B:hen kohdistuneesta kunnianloukkausrikkoksesta. B on käyttänyt kirjeen allekirjoituksessa niin ikään virkanimikettään.

2 SELVITYS

Koillis-Savon kihlakunnan poliisilaitoksen rikosylikonstaapeli B antoi asiassa selvityksen ja poliisi-päällikkö --- antoi asiassa lausunnon. Ne ovat kantelupäätöksen liitteenä.

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat

B on toiminut --- kuolinpesän hoitajana äitinsä puolesta, joka on kuolinpesän varsinainen osakas. B on kuolinpesän hallinnointiin osallistuessaan laatinut erilaisia kirjallisia asiakirjoja kuten - - päivätyn kuolinpesän osakkaille osoitetun kokouskutsun. B on käyttänyt näiden asiakirjojen allekirjoittamisen yhteydessä virkanimikettään "rikosylikonstaapeli", sekä kotiosoitettaan.

B on osoittanut --- päivätyn kirjeen kantelijan puolisolle. Kirje on nimetty kunnianloukkauksiin liittyväksi vahingonkorvausvaateeksi. Kirjeessään B kehottaa A:ta suorittamaan tälle 10 000 markan vahingonkorvauksen, jotta B peruuttaisi --- kunnianloukkauksesta tekemänsä rikosilmoituksen --- jossa kantelijan puoliso on nimetty epäillyksi.

3.2 Oikeudellinen arviointi

3.2.1 Oikeusohjeet

Poliisilain 1 §:n mukaan poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen.

Poliisilain 2 §:n mukaan poliisin on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä sovinnollisuutta edistäen.

Poliisiasetuksen 13 §:n 2 momentin mukaan poliisimiehen on virassa ja yksityiselämässä käyttäytävä siten, ettei poliisin arvo siitä kärsi.

Valtion virkamieslain 14 §:n 2 momentin mukaan virkamiehen tulee käyttäytyä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla.

3.2.2

Kannanotto

Vaikka poliisimiehellä onkin velvollisuus myös yksityiselämässään käyttäytyä siten, ettei poliisin arvo siitä kärsi, oikeusasiamies ei ole puuttunut poliisimiehen edesottamuksiin tämän yksityiselämässä, ellei kysymys ole ollut esimerkiksi viran kannalta sopimattomien etuuksien vastaanottamisesta tai sellaisesta esiintymisestä, joka voidaan yleisön silmissä yhdistää poliisin virkarooliin.

Poliisimiehelle kuuluvat lähtökohtaisesti samat perusoikeudet kuin muillekin ihmisille, mutta poliisin asemasta johtuu myös yksityiselämää ja vapaa-ajan harrastuksia koskevia tosiasiallisia rajoituksia. Poliisimies ei voi vapaa-aikanaan täysin irrottautua virkaroolistaan. Yksityiselämässäänkin hänet usein mielletään poliisin edustajaksi, mikä on myös poliisiasetuksen 13 §:ssä otettu huomioon. Yleisö ei aina nähne suurta eroa siinä, onko poliisimies liikkeellä omassa asiassaan vai virkansa puolesta.

Nyt kyseessä olevassa tapauksessa on nähdäkseni merkityksellistä se, miten B:n rooli on mielletty muiden ihmisten silmissä - onko häntä pidetty yksityishenkilönä vai poliisimiehenä. Tähän vaikuttavana seikkana voidaan pitää asiaa, jossa B on esiintynyt, sekä kohderyhmää, jolle B on esityksensä suunnannut.

Kuolinpesän hallinnointiin osallistuminen on nähdäkseni käsiteltävien asioiden luonteen perusteella siinä määrin yksityisoikeudellinen toimi, ettei mielestäni tämän kaltaisessa tapauksessa ole ollut vaaraa, että B:lle olisi mielletty toimivan poliisin virkaroolissa, vaikka hän onkin liittänyt allekirjoitukseensa virkanimikkeensä. On myös huomattava, että B:n laatimat asiakirjat on suunnattu rajatulle kohderyhmälle, joiden voidaan olettaa tuntevan B:n muutoinkin kuin vain tämän ammatin perusteella.

Olen tutustunut kantelun liitteenä olevaan B:n laatimaan "vahingonkorvausvaateeseen". Asiakirjan sisällön perusteella on pääteltävissä, että B on itseään koskevassa asiassa esittänyt vahingonkorvausvaatimuksen, jonka maksaminen on ollut edellytyksenä rangaistusvaatimuksen peruuttamiselle poliisilla tutkittavana olevassa kunnianloukkauksessa. Kirjeestä ei ilmene sellaisia seikkoja, joiden perusteella olisi pääteltävissä, että B olisi ottanut kantaa johonkin poliisin toimialaan kuuluvaan asiaan, jolloin hänen voitaisiin helposti mieltää toimineen poliisin virkaroolissa.

Totean myös, että lainsäädäntömme ei kiellä ammattinimikkeen käyttöä asiakirjojen laatimisen, kuten ei muunkaan kanssakäymisen yhteydessä. Toisaalta poliisin rooli yhteiskunnassamme on luonteeltaan sellainen, että kansalaisen tulee aina olemassa olevien mahdollisuuksien rajoissa saada tietää, toimiiko poliisimies virkaroolissaan vai yksityisenä henkilönä.

Saatu selvitys ei anna minulle aihetta epäillä että rikosylikonstaapeli B olisi vedonnut poliisimiehen virka-asemaansa hoitaessaan kantelussa kerrottuja yksityisasiotaan.

Hyvän hallinnon vaatimukseen kuuluvan viranomaistoiminnan puolueettomuuden ja uskottavuuden näkökulmasta poliisin tulisi kuitenkin käsitykseni mukaan pidättäytyä esiintymästä virkanimikkeellään yksityisessä asiassa, mikäli on olemassa sellainen vaara, että hänen voidaan mieltää esiintyvän asiassa poliisiorganisaation edustajana.

3.3

Toimenpiteet

Saatan edellä mainitun käsitykseni poliisimiehen virka- ja yksityisasian rajanvedon tärkeydestä Koillis-Savon kihlakunnan poliisilaitoksen tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Koillis-Savon kihlakunnan poliisipäällikölle.

Kantelukirjoituksen liitteet palautetaan oheisena.